

Νὶα ἀρκυσία ἄι (λάδι). 4) Φαγητὸν μὴ νηστήσιμον, παχαλινὸν Πελοπν. (Μάν.) β) Κρεοφαγία Τσακων.

Πβ. ἀρτυσίδι.

ἀρτυσίδι τό, ἀμάρτ. ἀρτυσί Kάρπ.

Ἐκ τοῦ ούσ. ἀρτυσί.

Ἄρτυμα φαγητοῦ: Παροιμ. "Ἄς λείψουν τ' ἀρτυσία μου καὶ τοῖς μαειδείες (ὅτι ἀνευ ἀρτυμάτων δὲν εἰναι δυνατὸν νὰ παρασκευασθῇ φαγητὸν εὔγευστον. Ιῶ = ίδω).

ἀρτύσιμος ἐπίθ. Εῦθ. (Αἰδηψ. "Ορ.) Πελοπν. (Κορινθ.) ἀρτύσμοντος Στερεολλ. ('Αράχ.)

Ἐκ τοῦ ούσ. ἀρτυσί καὶ τῆς καταλ. -ιμος.

Ο μὴ νηστήσιμος, συνήθως τὸ ούδ. ἐπὶ φαγητοῦ οὐθ' ἀν.: Τρώω ἀρτύσιμα Κορινθ. Φαεὶ ἀρτύσιμο Αἰδηψ. Τὸ ιάριο δέν 'ναι ἀρτύσιμο "Ορ. Φιειάνου ἀρτύσμον (ἐνν. φαεὶ) Αράχ.

ἀρυλλός ἐπίθ. Σύμ. ἀρυλλός Χίος.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀρὺς παρὰ τὸ ἀραίσ, δὲν.

Αραιός. Συνών. ἀραίον λλός.

ἀρύνω Θήρ. Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. "Οφ. Τραπ. Χαλδ.) ἀρένω Κάρπ. Κρήτ. Πόντ. ἀρένον Μακεδ. (Καταφύγ. Σέρρ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀρὺς παρὰ τὸ ἀραίσ, δὲν. Διὰ τὸ ετοῦ ἀρένω δὲν. ΓΧατζιδ. Einleit. 412.

1) Μετβ. κάμνω τι ἀραιόν, ἀραιώνω ἔνθ' ἀν.: Ἀρύνω τὰ φυτὰ - τὰ λάχανα (ἀραιώνω αὐτὰ ἐκριζῶν τὰ ὀλιγώτερον εὔρωστα διὰ νὰ γίνονται τὰ λοιπά εὐτραφέστερα) Κοτύωρ. Χαλδ. Ἀρύνω τὰ μαλλία (ξαίνων ἀραιώνω) Χαλδ. Ἀρένω τὰ δικείᾳ (τοποθετῶ τὰ σκεύη κατ' ἀραιάς ἀποστάσεις) Πόντ. Καὶ ἀμτβ. γίνομαι ἀραιός, ἀραιώνομαι Μακεδ. (Καταφύγ. Σέρρ.) Πόντ. (Κερασ. Κοτύωρ. "Οφ. Τραπ. Χαλδ.): "Ερυνεγ τὸ πιννίν (κατέστη ἀραιόν ἐκ τῆς πολλῆς χρήσεως) Τραπ. Χαλδ. || Παροιμ. "Οσον ἀρένονταν τὰ πράσα τόσον χουντρένονταν τὰ κιφάλα (μεταφ. ἐπὶ τεχνιτῶν οἱ ὅποιοι εύδοκιμοιν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἀνείναι ὀλίγοι) Σέρρ. 2) Γίνομαι ρευστότερος, ὑδαρέστερος Πόντ. (Χαλδ.): Ἀρύν' τὸ μέλ.

Πβ. ἀραιεύω, ἀραιώνω.

ἀρὺς ἐπίθ. δὲν. ἀραίσ.

ἀρυτὲ ἐπίθ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ φ. ἀροῦ.

1) Ο ἀμελγμένος: 'Α αἴγα ὥρι ἀρυτὰ (ἡ αἴγα δὲν είναι κτλ.) 2) Ούσ., τὸ ἀρμεγμα: "Ἐδαρι 'ν' ἀρχινίσωμε τὸν ἀρυτὲ (τώρα κτλ.)

ἄρυτε ἐπίθ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀρυτὲ τὸν ἀρκτικοῦ α προσλαβόντος σημ. στερήσεως διὰ τοῦ ἀναβιβασμοῦ τοῦ τόνου. Πβ. ἀστερητ. 2α.

Ο μὴ ἀμελγμένος, ἀνάμελκτος.

***ἀρχαγγελᾶτος** δ, χαρχαγγελᾶτος Χηλ.

Ἐκ τοῦ δν. ἀρχάγγελος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ατος.

Ἀρχάγγελος 1, δὲν.: Αἴνιγμ.

Ἀγγελος, χαρχαγγελος | και χαρχαγγελᾶτος πορπατει και σείνει | τὴν ἀληθοσύνη (ό στατήρ).

Ἄρχαγγελιάτης δ, ἀμάρτ. Αρχαγγιλάτ's Μακεδ. (Νιγρίτ.)

Ἐκ τοῦ δν. ἀρχάγγελος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ιάτης.

Ο μὴ Νοέμβριος (διὰ τὴν κατὰ τὴν 8ην ἡμέραν αὐτοῦ ἀγομένην ἔορτὴν τῶν ἀρχαγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ). Συνών. ἄγιος Γεώργιος 2β, Ἀγιγεωργίτης 4, Ἀρχαγγελίτης.

ἀρχαγγελικὸς ἐπίθ. ΚΠαλαμ. Φλογέρ. βασιλ. 121 ΣΣκίπη Απέθαντ. 51 ἀρχαγγελικος ΚΠαλαμ. Φλογέρ. βασιλ. 48.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἀρχαγγελικός.

Ο ἀνήκων εἰς τὸν ἀρχαγγελον: Ἀρχαγγελικὴ σάλπιγγα ΣΣκίπης ἔνθ' ἀν. Ἀρχαγγέλικο σπαθί ΚΠαλαμ. ἔνθ' ἀν. || Ποίημ.

Καὶ τὸν ὀχτρό μου χτύπησε χέρι ἀφαντο, μὰ τὸ εἰδα, τὸ χέρι τὸ ἀρχαγγελικό ...

ΚΠαλαμ. ἔνθ' ἀν.

Ἄρχαγγελίτης δ, ἀμάρτ. Αρχαγγιλίτ's Μακεδ. (Χαλδιδ.)

Ἐκ τοῦ δν. ἀρχάγγελος καὶ τῆς καταλ. -ιτης.

Ἀρχαγγελικάτης, δὲν. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τὸν τύπ. Αρχαγγελίτης Ρόδ. Αρχαγγελίτης Κάρπ.

ἀρχαγγελίτικα τά, ἀμάρτ. ἀρχαγγελίτικα Νίσυρ.

Ἐκ τοῦ δν. ἀρχάγγελος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ιτικα, δι' ἥν δὲν. -ιτικος.

Είδος σταφυλῶν λευκοῦ χρώματος.

ἀρχάγγελος δ, κοιν. καὶ Καππ. Πόντ. (Οιν. κ.ά.) ἀρχάγελος πολλαχ. ἀχράγγελος Πόντ. (Κερασ.) ἀρχάντζελος Κάσ. κ.ά. ἀρχάτζελος Θήρ. κ.ά. ἀρχάγγελος Ρόδ. ἀρχάντζελος Μεγίστ. ἀρχάντζελος Κύπρ. Πόντ. ("Οφ.) χαρχάγγελος Α.Ρουμελ. (Σωζόπ.) Πελοπν. (Καλάβρυτ. Κορινθ. Μάν.) Χηλ. χαρχάτζελος Κύθν. χαρχάγγελας Πελοπν. (Λάστ.)

Τὸ μεταγν. δν. ἀρχάγγελος. Διὰ τὴν ἀντιμετάθεσιν τῶν γραμμάτων ρ καὶ χ ἐν τῷ τύπ. ἀρχάγγελος πβ. τὰ δμοια αὐτόθι ἐρχομαι - ἐχρουμαι, καρφιν - καφριν κττ. Περὶ τοῦ ἀρχάγγελος καὶ τῶν ἄλλων μετὰ τοῦ κ τύπων δὲν. ΧΠαντελίδ. Φωνητ. 43.

1) Ο ἄρχων, δ ἀρχηγὸς τῶν ἀγγέλων (τοιοῦτοι πιστεύεται διὰ είναι δύο, δ Μιχαὴλ καὶ Γαβριὴλ) κοιν. καὶ Καππ. Πόντ. (Κερασ. Οιν. "Οφ. κ.ά.): Στέκεται ἀποπάνω μου σὰν τὸ Μιχαὴλ ἀρχάγγελο (ἐπὶ τοῦ ἐνοχλητικῶς ίσταμένου πλησίον τινὸς ὡς δ ψυχοπομπὸς Μιχαὴλ ίσταται παρὰ τὸν ψυχορραγούντα) πολλαχ. Τί στεκότε πάνου μου σὰ χαρχαγγέλοι; (συνών. τῷ προηγουμένῳ) Καλάβρυτ. Μὰ τὸν ἀρχάγγελο! (δρκος) Κάρπ. κ.ά. || "Ἄσμ.

"Ἄδις νὰ γίνης ἀρελος νὰ γίνης τὴ δληγή μου, ἐγίνηκες ἀρχάγελος νὰ πάρης τὴν ψυχή μου

Κρήτ.

Φωνὴ ἐξηρθ' ἐξ οὐρανοῦ ἀπ' ἀρχαγγέλον στόμα, φτάνοντ, κερά, τὰ δάκρυα, φτάνοντ καὶ οἱ μετάνοιες καὶ τὸν υἱό σου πιάσασι καὶ 'σ τοῦ ληστῆ τὸν πάσι Μῆλ.

*Ω Μιχαὴλ ἀρχάτζελε, κατέβα, βλόησέ τους τοι μὲ ζωὴ ειρηνιτοή, Θεέ, στερέωσέ τους (γαμήλιον) Θήρ.

"Ἐννεὰ ἀγγέλος κατέβανε καὶ δώδεκας ἀρχαγγέλοις Καππ.

"Ἡρτεν φωνὴ ποὺ τὸν Θεὸν τδαι 'ποὺ τοὺς ἀρχαντζέλους Κύπρ.

Τοι δ Μιχαὴλ χαρχάτζελος περικαλεῖ τοι λέει Κύθν. 2) Παιδιά καθ' ἥν δύο τῶν παικτῶν οἱ μεγαλύτεροι καὶ ισχυρότεροι δρίζονται ἀρχαγγέλοι καὶ στέκουν εἰς ἀπόστασιν δλίγων βημάτων ἀπὸ τὴν μάνναν, περὶ τὴν

ΤΟΜ. Γ' - 17

δποίαν μαζεύονται οἱ ἄλλοι παῖκται καὶ λαμβάνει ἔκαστος τὸ ὄνομα ἐνὸς χρώματος. Κατόπιν πλησιάζει ὁ εἰς τῶν ἀρχαγγέλων εἰς τὴν μάνναν καὶ λέγει διτὶ θέλει μὰ κορδέλλα π.χ. κόκκινη. 'Ο ἔχων τὸ χρῶμα τοῦτο τὸν ἀκολουθεῖ. 'Επειτα ἔρχεται ὁ ἄλλος ἀρχάγγελος καὶ ἐπαναλαμβάνει τὰ ἵδια καὶ λαμβάνει καὶ ἔκεινος ἄλλο χρῶμα. Κατόπιν ὁ πρῶτος καὶ οὕτω καθεξῆς μέχρις ὅτου ὅλοι οἱ παῖκται προστεθοῦν εἰς τοὺς δύο. Τότε οἱ δύο ἀρχάγγελοι στέκονται ἀντιμέτωποι κρατούμενοι ἐκ τῶν χειρῶν, δπισθεν δὲ αὐτῶν τοποθετοῦνται οἱ σύντροφοι κρατούμενοι ἔκαστος ἀπὸ τὴν μέσην ἡ τὸ φόρεμα τοῦ πρὸ αὐτῶν καὶ ἔλκονται ἕως ὅτου ἡ μία διμάς νικήσῃ τὴν ἄλλην Στερελλ. (Πλάτ.)

3) Παιδιὰ καθ' ἥν δύο παῖκται, συνήθως κοράσια, κάθηνται ἀντιμέτωποι εἰς μικρὰν ἀπὸ ἄλλήλων ἀπόστασιν, οἱ δὲ ἄλλοι παῖκται διέρχονται διαμέσου αὐτῶν τρέχοντες καὶ προφέροντες τὰς λέξεις ἄγγελος χαρχάγγελος, δστις δὲ συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν καθημένων ἀντικαθιστᾶ αὐτὸν καταλαμβάνων τὴν θέσιν του ΑΡουμελ. (Σωζόπ.)

'Η λ. καὶ ὡς τοπων. ὑπὸ τοὺς τύπ. 'Αρχάγγελος Εὔβ. Ρόδ. 'Αρχάγελος Θήρ. 'Αρχάντζελος Πόντ. ("Οφ.") 'Αρχάγγελος Λέρο. 'Αρχάντζελος Κύπρ. 'Αρχάντζελος Καλαβρ. (Μπόβ.) 'Αρχαγέλ' Σαμοθρ.

ἀρχάζω ἀμάρτ. ἀρχάζον Θεσσ. (Πήλ. Πορταρ. κ.ἄ.) Σάμ.

Τὸ μεσν. ἀρχάζω, δὲκ τοῦ ούσ. ἀρχή. Ιδ. ΓΧατζιδ. MNE 1,268.

'Αρχᾶζω ἔνθ' ἀν.: 'Αρχάσαμι τὴ δλειὰ Θεσσ. 'Αρχασαν νὰ ξιθουρδούλωνοντι Πορταρ. 'Αρχασα νὰ τ' ελέον Σάμ. 'Η σημ. καὶ μεσν. Πβ. Χρον. Μορ. Η στ. 8871 (ἐκδ. JSchmitt) «νὰ τοῦ ἔχῃ βοηθήσει | 'σ τὴν μάχην, δπου ἀρχασεν ὁ βασιλέας μετ' αὐτον». Συνών. ἀρχένω, ἀρχεύω, ἀρχίζω 1, ἀρχινεύω, ἀρχινῶ.

ἀρχαιολογία ἡ, 'Αθῆν.

Τὸ ἀρχ. ούσ. ἀρχαιολογία=ίστορικὴ ἔρευνα πραγμάτων ἀρχαίων.

1) Πρᾶγμα παλαιὸν ἡ πρόσωπον πολὺ προχωρημένης ἡλικίας: Αὐτὴ εἶναι ἀρχαιολογία. 2) Πρόσωπον γνωρίζον καὶ ἀφηγούμενον πολλὰ παρελθόντα πράγματα.

ἀρχαιολόγος ὁ, λόγ. πολλαχ.

Τὸ μεσν. ούσ. ἀρχαιολόγος.

'Ο περὶ τὰ ἀρχαῖα ἀσχολούμενος: Γεὰ νὰ φανῇ πῶς ητανε ἀρχαιολόγος ΓΨυχάρ. Τὰ δυὸ ἀδέρφ. 82.

ἀρχαιομάχος ἐπίθ. ΚΠαλαμ. 'Ασάλ. ζωὴ² 119.

'Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀρχαῖος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ.-μάχος, περὶ ής ίδ. ΓΧατζιδ. ἐν 'Αθηνῷ 22 (1910) 251.

'Ο περὶ ἀρχαῖα ἐργαζόμενος: Ποίημ.

Καὶ τώρα γκάλ! καὶ γκόπ! τὸ ἀρχαιομάχο τὸ λισγάρι σκάφτει καὶ σκάφτοντας ξεθάφτει, | τὰ κόκκαλα ξεθάφτει πελώριου συντριμμένου σκελετοῦ.

ἀρχαιόπρεπος ἐπίθ. ΚΧατζοπ. Πύργ. 'Ακροπότ. 5.

'Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ἀρχαιοπρεπής.

'Αρχαικός: 'Αρχαιόπρεπα ὀνόματα.

ἀρχαῖος ἐπίθ. λόγ. κοιν. ἀρχαῖος Χίος (Πυργ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀρχαῖος.

1) Παλαιὸς λόγ. κοιν.: 'Αρχαῖος ἄνθρωπος. 'Αρχαῖοι 'Ελληνες. 'Αρχαία εἰκόνα. 'Αρχαῖο φόρεμα λόγ. κοιν. || Φρ. Κόντεψα νὰ γίνω ἀρχαῖος ἀπὸ τὸ κρύο - τὴν πεῖνα κττ. (δηλ. νὰ ἀνήκω εἰς τὴν ἀρχαιότητα, εἰς τὸ παρελθόν, ητοι νὰ ἀποθάνω). Τραύιξα κρύο - πεῖνα ποῦ γίνηκα ἀρχαῖος (ητοι ἀπέθανα ἀπὸ τὸ ψυχος κτλ.) Μιλάει ἀρχαῖα (τὴν καθαρεύου-

σαν ἡ ἀκατάληπτον γλῶσσαν) πολλαχ. 2) 'Ο περὶ τὰ ἀρχαῖα ἀσχολούμενος λόγ. κοιν.: 'Αρχαία ιστορία. 3) Ούδ. πληθ., μνημεῖα τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἡ ἔργα τέχνης ἀρχαῖα λόγ. κοιν.: Τὸ δεῖνα μέρος ἔχει πολλὰ ἀρχαῖα. Πάμε νὰ δοῦμε τ' ἀρχαῖα.

ἀρχαράκι τό, ἀμάρτ. ἀρχαράκι Ρόδ.

'Υποκορ. τοῦ ούσ. ἀρχάρι, δι' ὁ ίδ. ἀρχάριος.

Αἵ γεννήσασα διὰ πρώτην φοράν.

ἀρχάριος ἐπίθ. λόγ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (Οἰν. κ.ἄ.) ἀρχαρίους βόρ. ίδιωμ. ἀρχάριες Τσακων. ἀρχάριος Ρόδ. ἀρχάριος Ίονιοι Νῆσ. Κέως Λυκ. (Λιβύσσο.) Πελοπν. (Δημητσάν.) Πόντ. (Κερασ.) κ.ἄ. — Λεξ. Βλαστ. ἀρχάριος Μεγίστ. Σύμ. Θηλ. ἀρχαρέα Πόντ. (Κερασ. Σάντ.) ἀρχαρέα Λέσβ. — Λεξ. Βλαστ. ἀρχαρέ Λέσβ. ἀρχαρέα Κάρπ. ('Ελυμπ.) ἀρχαρέα Κάρπ. Κῶς Σύμ. Χίος ἀρχαρέ Κάρπ. ἀρχαρέα Κάλυμν. ἀρχαράινα Πόντ. (Κερασ.) Ούδ. ἀρχαρίου Πόντ. (Κερασ.) ἀρχαρί Ρόδ. (Κάστελλ.)

Τὸ μεσν. ἐπίθ. ἀρχάριος, παρ' ὁ καὶ ἀρχάριος.

A) 'Επιθετικ. 1) 'Ο ἐπιλαμβανόμενος ἔργου διὰ πρώτην φοράν, πρωτόπειρος, ἀπειρος λόγ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ. Οἰν.) Τσακων.: Εἶναι ἀρχάριος ἀκόμη καὶ δὲ μπορεῖ νὰ τὴν κάνῃ αὐτὴ τὴ δουλειὰ σύνηθ. || Παροιμ. φρ. 'Αρχάριος μαστροχαλαστής (ἐπὶ ἀδεξίου τεχνίτου ὁ δποῖος νομίζει μὲν διτὶ είναι ἔμπειρος, ἀλλ' ἀπὸ ἀδεξιότητα καταστρέφει τὸ ἔργον ὅπερ ἀνέλαβεν) Ίονιοι Νῆσ. 'Η σημ. καὶ μεσν. Πβ. Χρον. Μορ. P 712 (ἐκδ. JSchmitt) «λοιπὸν ἐγὼ εὐρίσκομαι εἰς δλα μου ἀρχάριος». Συνών. ἀρχινός 2, πρωτάριος, πρωτόβγαλτος, πρωτομάθητος, πρωτόπειρος, πρωτόπιαστος. 2) 'Ο τὸ πρῶτον μεταβαίνων εἰς σχολεῖον, πρωτόπειρος ἐν ταῖς σπουδαῖς Πόντ. (Κερασ.) 3) Θηλ., ἡ τὸ πρῶτον ἐγκυμονοῦσα, κυοφοροῦσα Κάρπ. Λέσβ.: Παροιμ.

'Η ἀρχαρέ τὸ γγάστρι της κρυφὸ καμάρι τό 'χει Κάρπ. 4) Θηλ., ἡ τὸ πρῶτον γεννήσασα, πρωτότοκος, ἐπὶ ἀνθρώπου καὶ ζῷων Κάλυμν. Κάρπ. ('Ελυμπ. κ.ἄ.) Κῶς Πόντ. (Κερασ. Σάντ.) Σύμ. — Λεξ. Βλαστ.: Προβατίνα ἀρχαρέ Λεξ. Βλαστ.

B) Ούσ. 1) 'Ο τὸ πρῶτον εἰσερχόμενος εἰς μοναστήριον καὶ ἐπὶ τινα κρόνον διατελῶν ὑπὸ δοκιμασίαν εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ μοναχικοῦ βίου μέχρις οὐ κριθῇ ἄξιος νὰ καρῆ μοναχὸς 'Αθ.: 'Ο δεῖνα εἶναι ἀρχάριος, δὲν εἶναι μοναχός. Συνών. δόκιμος. 2) 'Ο πρωτότοκος οὐδός Μεγίστ.

3) Ούδ. ἀρχάρι, τὸ διὰ πρώτην φοράν γεννήσαν ζῷον, αἵ τὸ πρόβατον Ρόδ. (Κάστελλ.)

ἀρχασι ἡ, ἀμάρτ. ἀρχασ' Σκόπ.

Ἐκ τοῦ ο. ἀρχάζω.

'Εναρξις: 'Απ' ν ἀρχασ'. 'Απ' τ' ελαρχασις τό 'καμα. Συνών. ἀρχεμα, ἀρχεμός, ἀρχεψι, ἀρχή 1, ἀρχινεία, ἀρχινεμα, ἀρχινή, ἀρχινημα, ἀρχινημός, ἀρχισι, ἀρχισμα.

ἀρχαυλειδ τό, ἀμάρτ. ἀρχαυλειό Ρόδ. ('Αρχάγγελ. Σάλακ. Σορον. Φάν.)

Ἐκ τοῦ ούσ. ἀρχαύλης καὶ τῆς καταλ. -ειδ.

Τὸ χρονικὸν διάστημα καθ' ὁ δ τυροκόμος λαμβάνων τὸ γάλα παρὰ τῶν ποιμένων τῆς περιφερείας τυροκομεῖ.

ἀρχαύλης ὁ, Σίφν. Σύρ. ἀρχαύλης Ρόδ. ('Αρχάγγελ. Σάλακ. Σορον. Φάν. κ.ἄ.) Σέριφ.

'Ἐκ τοῦ ἀρχ. ο. ἀρχαύλης καὶ τοῦ ούσ. αὐλή. Περὶ τῆς λ. ίδ. ΣΞανθουδ. ἐν Λαογρ. 7 (1923) 370 κέξ.

1) 'Ο κύριος τοῦ ποιμνίου (κυρίως ὁ ἀρχαύλης τῆς αὐλῆς, ητοι τῆς μάνδρας) Σίφν. 2) 'Ο πρῶτος τῶν ποιμένων,

